

Kunnanhallitus
Kunnanvaltuusto

§ 172
§ 68

21.09.2020
19.10.2020

Harkinnanvarainen valtionosuus vuonna 2020

265/02.05.01/2020, 316/00.02.00/2020

Kunnanhallitus 21.09.2020 § 172

Tässä pykälässä vastataan myös 14.9.2020 kunnanvaltuustossa jätettyyn kirjalliseen kysymykseen kunnanhallitukselle.

Sdp ryhmä kysyi seuraavaa:

Pyydämme kunnanhallitusta vastaamaan tapahtuneen johdosta seuraaviin kysymyksiin:

1) Miten hallitus aikoo jatkossa varmistaa, että kuntaan yleisesti tai kunnanhallitukselle erikseen osoitettu posti jatkossa tulee viranhaltijoiden toimesta toimitetuksi kunnanhallitukselle tai sen puheenjohtajalle toimenpideharkintaa varten?

2) Miten hallitus aikoo varmistaa sen, että viranhaltijoiden valtuustolle antama informaatio on yksiselitteistä eikä sisällä yllä kuvatun kaltaista mahdollisuutta valtuutetuille syntyviin virheellisiin käsityksiin?

Valtiovarainministeriö on 4.8.2020 ilmoittanut kunnille kunnan peruspalvelujen valtionosuudesta annetun lain 30 §:n mukaisen harkinnanvaraisen valtionosuuden korottamisen hausta vuodelle 2020. Hakuaika päättyi 31.8.2020. Harkinnanvarainen valtionosuus on Valtiovarainministeriön myöntämä avustus heikossa taloudellisessa tilanteessa oleville kunnille. Avustus on sidonnainen valtion budjettiin. Vuodelle 2020 Valtiovarainministeriöllä on käytettävissä enintään 60 milj. euroa.

Avustuksen myöntämisen ehtona on, että kunta on hyväksynyt taloutensa tasapainottamiseksi toteutettavia toimenpiteitä. Jos toimenpiteitä ei ole vielä hyväksytty, on esitettävä aikataulu, milloin valtuusto hyväksyy nämä toimenpiteet. Näiden toimenpiteiden euromääräiset vaikutukset ja aikataulut on esitettävä avustuksen haun yhteydessä. Mikäli kuntaa on asetettu kuntalain 118 §:n mukainen arviointiryhmä, avustuksen ehtona on arviointiryhmän toimenpiteiden toteuttaminen.

Valtiovarainministeriö on asettanut avustuksen käytölle lisäehtoja, joiden mukaan avustus ei saa aiheuttaa kunnan omassa päätäntävällässä olevien menojen lisäystä. Lisäksi Valtiovarainministeriö tähdentää, että korotus on tarkoitettu varautumiseen niihin talouden tervehdyttämis-toimenpiteisiin, jotka ovat syntyneet kunnan talouden aikaisemman kehityksen johdosta, joita ovat velanhoitokustannukset, alijäämän kattaminen ja tiedossa olevat tuloperusteiden muutokset. Vuoden 2019 osalta Valtiovarainministeriö jakoi harkinnan varaisen valtionosuuden

korotusta 21 kunnalle yhteensä 10 milj. euron avustuksina. Tuolloin hakijakuntia oli 89 kuntaa, jotka hakivat yhteissummaltaan 100 milj. euron avustusta. Myönnetty avustus kohdennettiin 21 kunnalle edellisen tilivuoden tunnuslukujen sekä kuluvaan vuoteen 2019 talouden kehittymisen perusteella.

Vuoden 2020 avustuksen osalta ilmoitetaan, että avustuksen arvioinnissa huomioidaan paikalliset erityisolosuhteet sekä koronakriisin vaikutukset. Hakemuksessa tulee arvioida erityisesti vuoden 2020 tilannetta. Perusteluissa tulee erityisesti tuoda esille ne toimenpiteet, joita kunta on tehnyt tai on tekemässä poikkeuksellisten tai tilapäisten talousongelmien parantamiseksi.

Kunnanjohtaja ja talousjohtaja harkitsivat harkinnanvaraisen valtiosuuden hakemista kunnalle valtuuston 24.8.2020 käsittelemän talouden sopeuttamisohjelman periaatepäätöksen hyväksymisen jälkeen. Harkintaan vaikutti kunnan vuoden 2019 tilinpäätöksen talouden tunnuslukujen sekä vuoden 2020 puolivuosisikatsauksen yhteydessä laaditun tilinpäätösennusteen tietojen lisäksi harkinnanvaraisen valtiosuuden hakemisen vaikutus kunnan markkinointiin ja kilpailukykyyn.

Kunnan talouden tunnusluvut eivät olleet tilinpäätöksessä 2019 yhtä heikolla tasolla kuin vuonna 2019 harkinnanvaraista valtiosuutta saaneissa kunnissa ja vuoden 2020 tilinpäätösennuste osoittaa kuluvaan vuoteen osalta talouden kohenevan jopa talousarviota paremmaksi. Talouden tunnuslukujen ei katsottu täytyvän niin, että kunnalla olisi perusteita saada harkinnanvaraista valtiosuuden korotusta.

Harkinnanvaraista valtiosuutta hakevien kuntien tiedot julkistetaan, eikä ylimääräistä valtion avustusta tarvitse kunnaksi tunnustautumisen katsottu kohentavan kunnan kilpailukykyä ja eikä edistävän kuntamarkkinointia. Kunta oli hakuajan loppupäivinä neuvottelemassa pörssissä joukkovelkakirjalainan saamisesta yksityisiltä sijoittajilta ja neuvottelujen tavoitteena oli saada kunnalle erityisen edulliset lainaehdot. Harkinnanvaraisen valtiosuuden hakeminen ei olisi edistänyt neuvotteluja.

Vuoden 2020 osalta koronaviruskriisin kustannukset huomioidaan harkinnanvaraisen valtiosuuden korotusta päätettäessä. Kunnassa on arvioitu vuoden 2020 koronakriisin kustannuksiksi n. 6 milj. euroa. 31.8.2020 mennessä valtio on päättänyt tukitoimista, joilla näitä kustannuksia katetaan vuonna 2020 kunnan osalta 5,8 milj. euroa. Kunnan nettokustannuksiksi vuonna 2020 jäisi siis 200 000 euroa. Summaa ei pidetty niin merkittävänä, ettei kunta vuoden 2020 talouden ennustetietojen valossa voisi sitä kattaa.

Kunnan vuoden 2020 tilinpäätösennuste, vuoden 2019 tilinpäätöstiedot sekä kunnan kilpailukyky- ja markkinointitekijät huomioiden kunnanjohtaja ja talousjohtaja päättivät olla viemättä vuoden 2020 harkinnanvaraisen valtiosuuden korotuksen hakemista kunnanhallituksen päätettäväksi.

Tiedonkulun varmistaminen

Kuntaan tuleva posti pääsääntöisesti kirjataan kunnan kirjaamossa Vinkissä asianhallintajärjestelmään. Tuleva posti tulee lähes kokonaan sähköisessä muodossa, kirjauksia vuodessa on useampi sata. Tämän päälle tulee lisäksi toimialoille ja viranhaltijoille suoraan asiakirjoja, joissa voi olla toimenpiteitä vaativia asioita. Iso osa viranomaispostista on osoitettu kunnanhallituksen nimellä, koska kunnanhallituksella on yleisrooli kunnan puhevallan käyttäjänä. Viime kädessä toimielimen puheenjohtaja päättää mitä listalle otetaan. Asioiden määrän ollessa erittäin suuri, käytännössä viranhaltijat hallintosäännön mukaisesti arvioivat toimielinten listalle tulevat asiat.

Asiakirjahallinnon täysin sähköistyessä postin hallinta ja asioiden erottelu siihen, mitkä ovat esimerkiksi toimielimen ei päätettäviä, mutta tiedoksi vietäviä asioita, on entistä hankalampaa.

Jatkotoimenpiteet vastauksena esitettyyn kysymykseen:

1) Varmistetaan, että viranomaisposti ohjautuu kattavasti kirjaamon kautta kulkemaan. Suoraan viranhaltijoille tuleva posti tulee kirjata myös asianhallintajärjestelmään.

2) Talouden ja toiminnan vuosikellon käyttöönotto ja ylläpito. Tällöin kunnanhallitus ja myös kunnanvaltuusto ovat tietoisia mitä asioita listalle on tulossa.

3) Tulee määritellä kriteerit ja tarpeet, mitkä ovat ilmoitusluontoisia asioita toimielinten listoilla. Tästä esimerkkinä Keusoten tai muiden yhteisöjen asiat; tuleeko ja mitä tulisi informoida.

Kunnan nykyinen hallintosääntö ei ole yksiselitteisesti kirjattu, erityisesti talousasioiden osalta. Tältä osin kun hallintosääntöä tullaan uudistamaan, on hyvä selkiyttää toimivalta-asiat, jolloin päätöksentekoroolit kiorkastuvat.

Viranhaltijoiden antama informaatio valtuustolle on sitä selkeämpää, kun asia on perusteellisesti valmisteltu ja oikein rajattu. Mäntsälä 2026 ohjelman valmistelu ja siihen liittyvä materiaali oli poikkeuksellisen laaja paketti. Jatkossa valtuuston teemakokousten ja infotilaisuuksien määrää on syytä lisätä, jolloin asiat eivät kasaannu käsittelyyn.

Kunnanjohtajan päätösesitys

Kunnanhallitus merkitsee asian esittelyn tiedoksi ja samalla antaa vastauksen kunnanhallitukselle esitettyyn kysymykseen.

Käsittely:

Talusojohtaja Helena Perämäkeä kuultiin asiantuntijana pykälän yhteydessä.

Päätös:

Hyväksyttiin esityksen mukaan lisäyksellä:

Kirjallisen kysymyksen tiedonkulkua koskevaan osaan hallitus toteaa seuraavaa:

1. Ministeriöistä tuleva kunnanhallitukselle osoitettu posti on vast'edes jaettava aina myös kunnanhallituksen puheenjohtajalle.
2. Ministeriöistä toimialajohtajille osoitettu posti jaetaan myös ao. lautakunnan puheenjohtajalle.

Erillisiin kahteen kysymykseen liittyen hallitus toteaa:

Kysymys 1:

Päätös olla hakematta harkinnanvaraista valtionapua 31.8.2020 päättyneessä haussa oli valtion esittämien kriteereiden, kunnan suhteellisen taloustilanteen sekä meneillään olevan pörssilainahaun näkökulmasta perusteltu.

Esittelytekstissä valtionavun hakuharkinnasta todetaan näin:

”Kunnanjohtaja ja talousjohtaja harkitsivat harkinnanvaraisen valtionosuuden hakemista kunnalle valtuuston 24.8.2020 käsittelemän talouden sopeuttamisohjelman periaatepäätöksen hyväksymisen jälkeen. Harkintaan vaikutti kunnan vuoden 2019 tilinpäätöksen talouden tunnuslukujen sekä vuoden 2020 puolivuosisikatsauksen yhteydessä laaditun tilinpäätösennusteen tietojen lisäksi harkinnanvaraisen valtionosuuden hakemisen vaikutus kunnan markkinointiin ja kilpailukykyyn.”

Kunnanhallitus toteaa, että yllä kuvattuun harkintaan osallistuminen olisi kuulunut sen toimivaltaan.

Kysymys 2:

Valtuuston kokouksessa 24.8.2020 käsiteltävänä ollut Mäntsälä 2026 -ohjelma sekä tuolloin vielä haettavissa ollut harkinnanvarainen valtionosuus muodostivat yhdessä asiakokonaisuuden, jonka objektiivinen esitleminen valtuutetuille ilman syy-seuraus -suhteisiin liittyvää väärinkäsitysten mahdollisuutta oli haastava tehtävä.

Vasta valtuuston kokouksen 14.9.2020 kokousmateriaalissa valtuutetuille tiedotettiin, että VVM oli asettanut avustuksen käytölle lisäehtoja, joiden mukaan avustus ei saa aiheuttaa kunnan omassa päätäntävällässä olevien menojen lisäystä.

Tältä osin esittely ei onnistunut täydellisesti.

Edellä kerrotun perusteella hallitus antaa valmistelusta vastaavalle virkahenkilöstölle huomautuksen valtuuston kokouksen 24.8.2020 asian §48 ”Mäntsälä 2026 -toimenpideohjelma” puutteellisesta valmistelusta ja esittelystä.

- Liite 1. Valtiovarainministeriö: Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakeminen vuonna 2020
- Liite 2. Kuntien harkinnanvaraisen valtionosuuden korotuksen hakijat 3-9-20

Liite 3. VM muistio 21 11 2019

Liite 4. Kunnanhallitukselle osoitettu hallintosäännön 13. luvun 2 §:n mukainen kysymys

Kunnanvaltuusto 19.10.2020 § 68

Esitys: Kunnanvaltuusto merkitsee kunnanhallituksen vastauksen tiedoksi.

Päätös: Hyväksyttiin esityksen mukaan.